

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU 6.10.2021
Kannanotto valtion talousarvioon 2022

Ikääntyneiden toimeentulo ja vaikuttamismahdollisuudet turvattava valtion talousarviossa

Eläkeläisjärjestöt vaativat eduskunnalta päätöksiä, joilla määrätietoisesti jatketaan eläkeläisköyhyyden torjuntaa. Pienimpiä eläkkeitä on korotettava, ja otettava huomioon päätösten vaikutukset väestön ikääntymisen ja toimeentulon näkökulmasta.

Tehtävissä verolinjauksissa on erityisesti huomioitava se, että välillisten verojen korottaminen kohdistuu kaikkein kipeimmin pienituloisiin. Niiden korotuksista tulee pidättäytyä välttämättömyshyödykkeiden osalta.

1. Pienimpiä eläkkeitä korotettava

Vähimmäiseläkkeet eivät nykyisellään ole riittävällä tasolla, ottaen huomioon eläkeläisten ikääntymisestä johtuvat suuremmat menot. Eläkeläisköyhyys on myös sukupuolittunutta, koskettaen voimakkaasti vanhimpia naisia.

Vuodelle 2022 ehdotettujen veromuutosten arvioidaan kasvattavan tuloeroja hieman: käytettävissä olevat tulot kasvavat kaikissa tuloluokissa pienituloisinta kymmenystä lukuun ottamatta, joilla käytettävissä olevien tulojen arvioidaan pysyvän ennallaan. Etenkin välillisten verojen korottaminen kohdistuu pienituloisiin. Mikäli niitä korotetaan, on esimerkiksi sähkön, ruuan ja polttoaineiden hinnankorotukset kompensoitava pienimpien eläkkeiden korotuksella.

- On jatkettava hallitusohjelmassa sovittua pienimpien eläkkeiden korottamista. Takuueläkettä on korotettava ja täysi kansaneläke nostettava takuueläkkeen tasolle.
- Eläkeläisköyhyyden torjumiseksi tarvitaan myös lääke- ja muiden korvausten parantamista, lisää maksuttomia ja kohtuuhintaisia palveluita, sekä kohtuuhintaista asumista ja liikkumista.
- Eläkkeiden verotuksen on oltava oikeudenmukaista, eikä se saa olla kireämpää kuin palkansaajilla. Eläke- ja palkkatulon verotuksen vertailussa on luovuttava tulkinnasta, että palkansaajan työeläkevakuutusmaksu (TyEL-maksu) olisi veroa. Tätä tukee muun muassa eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannanotto (PeVL 30/2005 vp), jonka mukaan mainittua maksua ei voida pitää verona.

2. Vanhuspalveluihin riittävä henkilökunta

Hoivahenkilökuntaa ei ole riittävästi hallitusohjelmassa luvatus 0,7 hoitajamitoituksen toteuttamiseksi. Henkilöstöpulan vuoksi monen vanhuksen pääsy tarvitsemaansa hoivapaikkaan viivästyy.

- Hoitajamitoituksen toteutuminen on varmistettava riittävällä ja ennakoivalla hoivahenkilöstön koulutuksella. Alan palkkojen ja työolojen on oltava houkuttelevia.
- Myönteistä on, että vanhusasiavaltuutetun toimisto on saamassa tarvitsemansa resurssit.

3. Kotitalousvähennykseen oikeudenmukaisuutta

Kotitalousvähennyksen keskeinen ongelma on, että siitä eivät hyödy pienituloiset kuten kansaneläkkeellä olevat. Heillä ei ole taloudellisia mahdollisuuksia hankkia vähennykseen oikeuttavia palveluita, eikä riittävästi verotuloja, joista vähennyksen voisi tehdä.

Vähennys on myös epätasa-arvoinen asuntokunnan koosta riippuen, sillä pariskunta saa remontistaan tuplasti enemmän vähennystä kuin yksin asuva. Lisäksi kotitalousvähennys ei ulotu nykyisessä muodossaan

taloyhtiössä tehtäviin korjaus- ja kunnossapitotöihin ja tämä asettaa osakkaat eriarvoiseen asemaan omakotiasujiin nähden.

→ Esitetty 2-vuotinen kokeilu, jossa hoiva-, hoito- ja kotitaloustyön enimmäisvähennystä ja vähennettävää osuutta nostetaan 2 250 eurosta 3 500 euroon ja korvausprosenttia 40:stä 60:een on kannatettava. Myös öljylämmityksen korvaamisen osalta kotitalousvähennystä korotetaan vastaavasti vuosille 2022–27.

→ Sadan euron omavastuuosuuden poistaminen on erittäin tärkeää ja se tulee toteuttaa. Asia edesauttaa pientä työeläkettä saavien mahdollisuutta käyttää vähennystä.

→ Kotitalousvähennyksen rinnalle tarvitaan kotitalousavustus, joka vastaa perusteiltaan ja määrältään kotitalousvähennystä ja on suunnattu niille, jotka eivät nykymallin mukaan voi vähennystä käyttää. Tämä tukisi ihmisten kotona asumista ja sillä olisi positiivisia työllisyysvaikutuksia.

4. Ilmastotoimissa otettava ikääntyneet huomioon

Ilmastonmuutoksen torjuminen ja siirtyminen fossiilisista polttoaineista vapaaseen talouteen on välttämätöntä. Korona-elvytyksen suuntaaminen näihin tarkoituksiin on kannatettavaa. Siirtymä on kuitenkin tehtävä ikääntyneen väestön asema huomioiden. Ikääntyneet ovat keskimäärin muuta väestöä pienituloisempaa ja muutosten omaksuminen voi olla vaikeaa.

Investoinnit joukkoliikenteeseen ja infrastruktuurin rakentaminen ovat ikääntyneiden näkökulmasta hyvää ilmastopolitiikkaa. Asumisen energiamuutoksessa ja liikenteen sähköistymisessä on suosittava välillisten verojen korottamisen sijaan positiivisia kannustimia kuten riittäviä siirtymäaikoja ja rahallista tukea.

→ Joukkoliikenteen ostoilla on turvattava ikääntyneiden mahdollisuus edulliseen liikkumiseen koko maassa

→ Kotien ja palveluasumisen jäähdytykseen on suunnattava korjausavustuksia ja julkista tukea

5. Vapaa kansalaistoiminta turvattava veikkausvoittotuottojen pienentyessä

Eläkeläistoiminta on luonteeltaan ensi sijassa vapaata kansalaistoimintaa, ennalta ehkäisevää työtä ikäihmisten hyvinvoinnin eteen, ja ihmisten sosiaalinen vahvistaja. Maamme eläkeläisjärjestöissä toimii yli 300 000 ikäihmistä. Toiminta tulisi nähdä itseisarvona.

Hyvinvointialueiden muodostaminen täydentää demokratiaamme. Päätöksenteon tueksi tarvitaan myös alueellinen kansalaisyhteiskunta. Se ei synny itsestään, vaan muodostuu vain vähitellen, alhaalta ylös. Julkinen valta voi tukea kehitystä varmistamalla kansalaisyhteiskunnalle toimintaedellytykset.

Veikkauksen tuottojen pieneneminen uhkaa monien järjestöjen rahoituksen tulevaisuutta.

→ EETU ry edellyttää valtiovalalta päätöksiä, joilla turvataan kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset valittavasta rahoitusmallista riippumatta. Veikkauksen tuottojen mahdollinen siirtäminen yleiskatteellisesti valtion budjettiin ei saa vaarantaa vapaata kansalaistoimintaa osana demokratiaamme. Rahoitus ei saa olla riippuvaista taloussuhdanteista tai poliittisista suhdanteista.

→ Rahapelitoiminnan tuoton alenemista edunsaajille ollaan kompensoimassa yhteensä 330 miljoonaa euroa. Tämä kattaa vain reilut 80 prosenttia Veikkauksen tuoton alenemasta ja tarkoittaa edunsaajien rahoitukseen noin 8 prosentin laskua.

→ Järjestöjen autonomian vahvistamiseksi on vähennettävä järjestöjen hankeriippuvuutta ja suunnattava rahoituksesta suurempi osuus yleisavustuksiin järjestöjen perusrahoitukseen. Vuonna 2020 yleisavustusten osuus oli vain 17 prosenttia STEA-avustusten kokonaissummasta. Vuoden 2021 avustussummasta vain noin 1/4 on yleisavustuksia ja 3/4 hankkeita ja kohdennettuja avustuksia.

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry on kuuden valtakunnallisen eläkeläisjärjestön yhteistyöelin. Sen jäsenjärjestöt ovat Eläkeliitto, Eläkeläiset, Eläkkeensaajien Keskusliitto, Kansallinen senioriliitto, Kristillinen Eläkeliitto ja Svenska pensionärsförbundet. Järjestöjen yhteinen jäsenmäärä on 300 000. Vuonna 2021 puheenjohtajajärjestö on Eläkeläiset ry.